

Répási Krisztián

Merényletek az Egyesült Királyságban: kudarcosnak vagy eredményesnek tekinthető a brit terrorelhárítás?¹

Az Egyesült Királyságban néhány hónapon belül négy olyan merénylet is történt, amelyek sokkolták a brit közvéleményt. A sikeresen végrehajtott támadásokkal egy 2013 közepe óta tartó, viszonylag nyugalmas időszak ért véget a szigetországban, ami egyben azt is jelenti, hogy a terrorizmust illetően ismét egyre növekvő biztonsági kihívással kell szembenéznie az Egyesült Királyságnak. Mivel a támadások óta számos olyan írás született, amely a merénylők élettörténetét, családi hátterét és személyiségét vizsgálta, írásunkban az Egyesült Királyság terrorizmus elleni küzdelmére helyeztük a hangsúlyt. Elemzésünkben egyrészt a szigetország terrorfenyegetettségét mutatjuk be az évente kiadott rendőrségi jelentések és a különböző adatbázisok segítségével, másrészt a terrorizmus elleni küzdelemben kulcsfontosságú szerepet játszó nemzetbiztonsági szolgálatok közül az MI5-öt (Military Intelligence, Section 5) és a GCHQ-t (Government Communications Headquarters). Továbbá szólunk a radikalizálódás megakadályozását célzó prevenciós stratégiáról, és megvizsgáljuk azokat a korlátozó intézkedéseket is, amelyek alkalmasak lehetnek arra, hogy elrettentsék az arra fogékonyakat a terrorizmusban való részvételtől. Végül választ keresünk arra a kérdésre is, hogy vajon hibázthatók-e a nemzetbiztonsági szolgálatok és a rendőrség azért, mert nem tudták megelőzni az elmúlt hónapok terrortámadásait.

Kulcsszavak: terrorizmus, terrorellenes fellépés, Egyesült Királyság, hírszerzés, belügyi terrorizmus

Répási Krisztián: Terrorist Attacks in the United Kingdom: Is British Counterterrorism Failing or Succeeding?

The United Kingdom had to face four shocking terrorist attacks in recent months. With these successful attacks a relatively peaceful period had come to an end, lasting since mid-2013, signaling that the U.K. must face the increasing threat of terrorism again. We have seen numerous analyses on the life, family background and personality of the perpetrators since the attacks, therefore the current analysis reflects upon counter-terrorism measure in the U.K. On the one hand I offer an overview of the terrorist threat based on hard data provided by law enforcement agencies and available databases, while on the other hand I evaluate the functioning of participating national security agencies, such as MI5 (Military Intelligence, Section 5) and GCHQ (Government Communications Headquarters). Moreover, the prevention strategy to counter radicalization is examined, as well as those measures that might be suitable to deter susceptible individuals from participating in acts of terrorism. Finally, I strive to answer the question whether national security

¹ A mű a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosítószámú, „A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés” elnevezésű kiemelt projekt keretében, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem felkérésére készült.

institutions and police forces held responsibility for failing to prevent the terrorist attacks of the past months.

Keywords: *terrorism, counter-terrorism, United Kingdom, intelligence, home-grown terrorism*

Bevezetés

2017. március 22-én Khalid Masood nagy sebességgel érkező autójával felhajtott a londoni Westminster híd járdájára, s megkísérelt annyi járókelőt elgázolni, amennyit csak tudott. A sofőr, miután kiszállt a kocsiból, halálra késelt egy rendőrtisztet a parlament épülete előtt. Salman Abedi május 22-én egy Manchesterben tartott popkoncerten robbantotta fel a testére erősített pokolgépet. Június 3-án Khuram Shazad Butt, Rachid Redouane és Juszef (Youssef) Zaghba a London hídnál a járókelők közé hajtottak személygépkocsijukkal, majd megtámadták a közeli vendéglátóhelyek közönségét, hogy halálra késeljék őket.² Június 19-én pedig, nem sokkal éjfél után, a korábban szélsőségesek melegágyaként emlegetett londoni Finsbury Park mecsetjénél Darren Osborne behajtott az esti imáról hazafelé tartó muzulmánok közé.³

A merényletek hatalmas sokkot jelentettek az egész közvélemény számára, s nemcsak azért, mert rövid idő – három hónap – leforgása alatt következtek be a támadások, de azért is, mert a manchesteri koncerten végrehajtott robbantás áldozatainak nagy része tizenéves volt. A sokk ellenére azt már korábban sejteni lehetett, hogy a közeljövőben merényleteket fognak végrehajtani a szigetországban. Alex Younger, a külföldi hírszerzésért felelős MI6 igazgatója 2016 decemberében arra figyelmeztet, hogy az Iszlám Állam Szírián és Irakon kívüli támadásainak megszervezését felelős részleg – ha pontosabban akarunk fogalmazni: hálózat – terrorcselekményeket tervez az Egyesült Királyság és szövetségesei ellen.⁴

Az Egyesült Királyság terrorfenyegetettsége a számok tükrében

A brit hatóságok a terrorizmust illetően négy kategóriát különböztetnek meg annak alapján, hogy a terrorizmus adott válfaja milyen gyökerekkel rendelkezik, vagyis egy adott terrorizmustípus az Egyesült Királyságon belül működő terrorista (anya)szervezethez/mozgalomhoz kötődik-e vagy sem. A *belföldi* vagy *honi terrorizmus* (*domestic terrorism*) kategóriájába a szélsőjobboldali, valamint kisebb részben a radikális állat- és környezetvédő aktivisták terrorizmusa tartozik. A *nemzetközi terrorizmusba* (*international terrorism*) túlnyomórészt az iszlamista szélsőségesek, kisebb részben pedig a Srí Lanka-i származású tamil szeparatisták, a közel-keleti, elsősorban palesztin szekuláris nacionalista szélsőségesek, valamint az indiai gyökerű szikh radikálisok terrorista tevékenysége sorolható.

² Alexander SEHMER: United Kingdom: Intelligence Agencies Face Surveillance Challenges, [online], 2017. 06. 16. Forrás: Jamestown.org [2017. 07. 07.].

³ Katie FORSTER – Ben KENTISH: Finsbury Park mosque attack: Suspect Darren Osborne, 47, previously unknown to security services, [online], 2017. 06. 19. Forrás: Independent.co.uk [2017. 07. 07.].

⁴ Terrorism most immediate threat to UK, says MI6, [online], 2016. 12. 08. Forrás: BBC.com [2017. 07. 07.].

A nemzetközi terrorista kategória ugyanakkor nemcsak azokra vonatkozik, akik külföldi terrorszervezetekkel tartanak fenn kapcsolatot, hanem olyan személyekre is, akik ezen terrorszervezetek tevékenységéből merítenek inspirációt cselekményükhöz. Az észak-írországi vonatkozású (*Northern Ireland related*) terroristák közé azokat az észak-írországi radikálisokat sorolják, akiket Angliában, Skóciában vagy Walesben fogtak el. Végül a negyedik kategória (*not classified*) azt a terrorista tevékenységet, illetve azokat a terrorcselekményeket jelöli, amelyeket az említett kategóriák egyikébe sem tudtak besorolni.⁵

Terrorizmusban való részvétel gyanújával 2001 és 2017 között összesen 3514 személyt tartóztattak le a Nagy-Britanniához tartozó területeken (vagyis ebben nincs benne Észak-Írország). A 3514 személyből 363 tartozott a belföldi, 208 az észak-írországi vonatkozású, 2760 a nemzetközi terrorizmushoz, 183 gyanúsítottat pedig egyik kategóriába sem soroltak be. A 3514 személyből 945 ellen emeltek vádat, és 646 ellen hoztak elmarasztaló ítéletet.⁶

Összehasonlítva a 2015–2016-os és a 2016–2017-es éveket⁷ feltűnő, hogy amíg a 2016. április eleje és a 2017. március vége közti időszakban a letartóztatások száma a honi, a nemzetközi és az észak-írországi vonatkozású terrorizmus kategóriájában nőtt, addig a vádemelések és az elmarasztaló ítéletek száma egy terrorizmuskategória kivételével csökkent az előző évhez képest. Ez az egy kivétel a honi terrorizmus volt, ahol a korábbi évekhez képest jelentősen nőtt mind a vádemelések, mind az elmarasztaló ítéletek száma (az 1. táblázatban látható, hogy csak 2007–2008-ban voltak hasonlóan magasak a számok). Fontos továbbá hangsúlyozni, hogy 2001 óta a 2016–2017-es év során vették őrizetbe a legtöbb gyanúsítottat, többet, mint a korábbi években bármikor, s a növekedés nem annyira a nemzetközi, hanem sokkal inkább a honi terrorizmusnál szembevetendő.⁸

1. táblázat: A letartóztatások száma 2007. április 1. és 2017. március 31. között terrorizmustípusonként (Nagy-Britannia)

Évszám	Honi gyökerű	Észak-írországi vonatkozású	Nemzetközi	Nem meghatározott	Összesen
2007/2008	35	2	194	0	231
2008/2009	29	2	160	0	191
2009/2010	31	6	134	0	171
2010/2011	23	3	88	11	125
2011/2012	24	2	176	4	206
2012/2013	34	4	187	29	254
2013/2014	14	17	159	42	232
2014/2015	32	3	218	49	302

⁵ Home Office Statistical Bulletin – Operation of police powers under the Terrorism Act 2000 and subsequent legislation: Arrests, outcomes, and stop and search, Great Britain, financial year ending 31 March 2017: data tables, [online], 2017. 06. Forrás: Gov.uk [2017. 07. 07.].

⁶ 2001. április 1. és 2017. március 31. között 717 nemzetközi terrorizmusban való részvétellel vádolt személy ellen emeltek vádat, és 487-et ítélték bűnösnek, míg a honi terrorizmusban való részvétel kapcsán 73 gyanúsított ellen történt vádemelés és 62-t találtak bűnösnek.

⁷ A brit és az észak-ír hatóságok pénzügyi évet (egy adott év április 1-jétől a következő év március 31-ig tartó időszakot) vizsgálnak, és nem naptári évet (január 1-jétől december 31-ig), mint például az Európai Rendőrségi Hivatal jelentései.

⁸ A nemzetközi terrorizmust érintően a 2016–2017-es évben történt a második legtöbb – 229 – letartóztatás, ennél több gyanúsítottat – 249-et – csak 2005–2006-ban vettek őrizetbe.

Évszám	Honi gyökerű	Észak-írországi vonatkozású	Nemzetközi	Nem meghatározott	Összesen
2015/2016	10	6	215	27	258
2016/2017	48	7	229	20	304
Összes	280	52	1760	182	2274
%	12,3	2,28	77,39	8	100

Forrás: Home Office Statistical Bulletin..., i. m.

2. táblázat: A vádemelések száma szerint 2007. április 1. és 2017. március 31. között terrorizmustípusonként (Nagy-Britannia)

Évszám	Honi gyökerű	Észak-írországi vonatkozású	Nemzetközi	Nem meghatározott	Összesen
2007/2008	13	2	38	0	53
2008/2009	5	0	36	0	41
2009/2010	8	2	23	0	33
2010/2011	4	1	28	6	39
2011/2012	3	0	42	3	48
2012/2013	6	0	39	8	53
2013/2014	3	12	51	12	78
2014/2015	5	1	88	18	112
2015/2016	1	5	86	7	99
2016/2017	13	4	71	3	91
Összes	61	27	502	57	647
%	9,4	4,1	77,58	8,8	100

Forrás: Home Office Statistical Bulletin..., i. m.

3. táblázat: Az elmarasztaló ítéletek száma 2007. április 1. és 2017. március 31. között terrorizmustípusonként (Nagy-Britannia)

Évszám	Honi gyökerű	Észak-írországi vonatkozású	Nemzetközi	Nem meghatározott	Összesen
2007/2008	12	2	16	0	30
2008/2009	5	0	22	0	27
2009/2010	8	1	16	0	25
2010/2011	3	1	25	4	33
2011/2012	2	0	35	2	39
2012/2013	6	0	34	7	47
2013/2014	2	6	40	12	60
2014/2015	4	1	74	15	94
2015/2016	1	2	64	7	74
2016/2017	9	1	19	2	31
Összes	52	14	345	49	460
%	11,3	3	75	10,65	100

Forrás: Home Office Statistical Bulletin..., i. m.

Mivel az észak-írországi letartóztatások és a vádemelések száma egyik évről a másikra nagyon sokat változhat, Nagy-Britanniához képest jóval nehezebb tendenciákat felrajzolni az észak-ír régiót illetően. Mindamellet az Észak-Írországi Rendőrség (*Police Service in Northern Ireland - PSNI*) éves jelentései szerint a 2007–2008-as évtől számítva egészen 2016–2017-ig 1665 személyt vettek őrizetbe, és közülük 344 ellen emeltek vádat.⁹ A PSNI-n kívül az Egyesült Királyság kormányának észak-írországi ügyekkel foglalkozó hivatala (*Northern Ireland Office*) is kiad éves jelentéseket a térséggel kapcsolatban, amelyekből megtudhatjuk, hogy a 2012–2013-as évtől 2015–2016-ig összesen 47 személyt ítéltek el a terrorizmusban való részvételért.¹⁰ Zárójelben jegyeznék meg, hogy Észak-Írországból a terrorizmusnak mindeddig csak egy fajtáját vizsgálták, a katolikus és protestáns szélsőségesek által gyakorolt (motivációs besorolás szerint szeparatista) terrorizmust.

A letartóztatásokra, a vádemelésekre és a bírósági ítéletekre vonatkozó információktól eltérően a terrortámadások számát illetően már nincsenek az egész országra vonatkozóan megbízható adatok, aminek a hiányos adatszolgáltatás az oka. Az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol) az Európai Unió belüli terrorizmus helyzetéről és tendenciáiról szóló, évente megjelenő jelentéseiben (*Terrorism Situation and Trend Report - TE-SAT*) csak a 2010-es évtől kezdve található adatok az Egyesült Királyságra vonatkozóan. Ugyanakkor a szigetországtól eltérően a naptári és nem pénzügyi évet vizsgáló TE-SAT nem a „származása”, jobban mondva gyökere alapján kategorizálja a terrorizmus válfajait, hanem motiváció szerint, így összesen hat kategóriát különböztet meg, amiből az egyik a *nem meghatározott*.¹¹ Az eltérő besorolásból adódóan a szigetország által közölt adatok a TE-SAT-jelentésekben a *nem meghatározott* kategóriába kerültek, ennek megfelelően 2010 és 2015 között 436 motivációs szempontból *nem meghatározott* terrortámadás vagy arra való kísérlet történt az Egyesült Királyságban. A legfrissebb TE-SAT-jelentést nézve viszont úgy tűnik, hogy a szigetország hajlik arra, hogy motivációs szempontból osztályozza a terrorcselekményeket, ezért a 2016-ra vonatkozóan összesen 76 sikeres, sikertelen és megghiúsított szeparatista terrorcselekményt jelentett az Europolnak.¹² Itt viszont meg kell jegyezni, hogy az észak-ír rendőrség jelentései szerint 2016. április 1. és 2017. március 31. között Észak-Írország területén a szeparatista terrorizmushoz köthetően 29 robbantásos és 61 lőfegyverrel elkövetett támadást hajtottak végre.¹³ Vagyis ez összesen 90 terrortámadás – és ez csak Észak-Írország. Nagy-Britannia kapcsán hozzávetőlegesen sem tudunk adatokat adni a merényleteket és a merényletkísérleteket illetően, mert nem áll rendelkezé-

⁹ Police Recorded Security Situation Statistics. Annual Report covering the period 1st April 2016–31st March 2017, [online], 2017. 05. 17., 9. o. Forrás: PSNI.police.uk [2017. 07. 07.]

¹⁰ A 2012–2013-as évet megelőzően nem tudunk adatokat mondani az elmarasztalt ítéletekre vonatkozóan. Northern Ireland Terrorism Legislation: Annual Statistics, [online]. Forrás: Gov.uk [2017. 07. 07.]

¹¹ A másik öt kategória a vallási indíttatású (izlamista), a szeparatista, a szélsőbaloldali, a szélsőjobboldali és a többnyire radikális állatjogi és környezetvédő aktivisták által gyakorolt *single issue* (tematikus) terrorizmus. Természetesen vannak átfedések az Egyesült Királyság és az Europol által felállított kategóriák között, de ettől még nem lehet kölcsönösen megfeleltetni őket egymásnak. Az Egyesült Királyság egészen mostanáig nem fogadta el az Europol besorolását, ezért részükről az adatszolgáltatás problémás volt.

¹² European Union Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT) 2017, [online], 2017, 49. o. Forrás: Europol [2017. 05. 20.]

¹³ Police Recorded Security Situation Statistics..., i. m., 5. o.

süinkre olyan nyilvános jelentés vagy adatbázis, amely ezt vizsgálná.¹⁴ Mindezzel csak arra kívánunk rávilágítani, hogy az Egyesült Királyság esetében még mindig vannak problémák az Europolnak történő adatszolgáltatás terén, mindamellett hozzá kell tenni, hogy a szélsőjobboldali, úgynevezett „magányos farkas”-típusú támadások és elkövetők kapcsán a TE-SAT-jelentések szinte mindig az Egyesült Királyságot hozzák fel példaként.

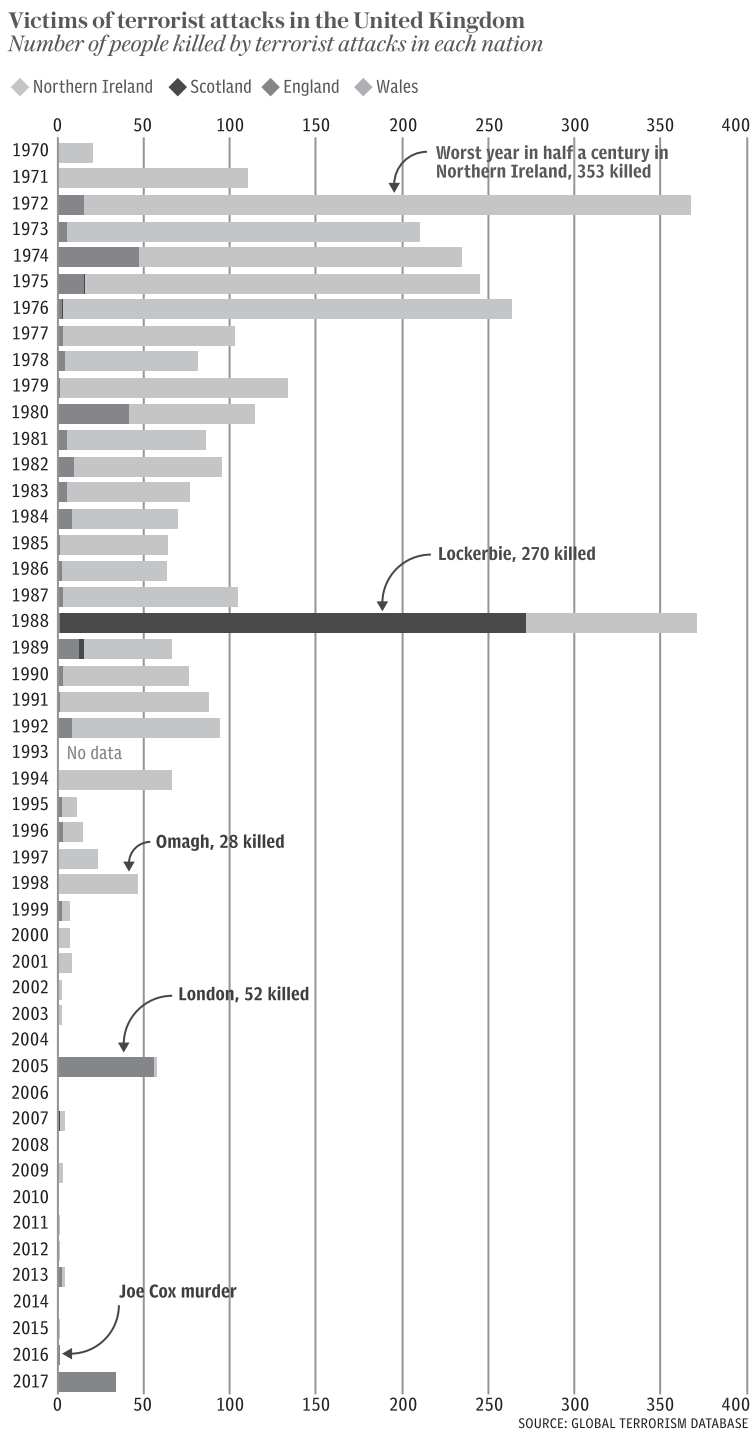
A terrorcselekmények során elhunytak számát illetően a London hídi merénylet után a *Global Terrorism Database* (GTD) adataira hivatkozva a *The Telegraph* készített összefoglalást az Egyesült Királyságra vonatkozóan egészen az 1970-es évekig visszamenőleg. Ebből megtudhatjuk, hogy a szigetországban 1970 és 1984 között 2211-en, 1985 és 1999 között 1094-en, 2000 és 2015 között pedig 90-en haltak meg terrortámadásban. 1988-ban történt a legtöbb haláleset, ebben az évben 372-en veszítették életüket, ám közülük 270-en egyetlen terrorcselekmény, a lockerbie-i merénylet halálos áldozatai közül kerültek ki. A cikk hozzáteszi, hogy 1970-től napjainkig a legtöbb áldozat Észak-Írországra esett. Emellett a GTD adataiból az is kiderül, hogy 1970 óta a terrortámadások során a nyugat-európai országokban¹⁵ összesen 6400-an haltak meg, és ennek több mint a fele az Egyesült Királyságban, összesen 3395-en.¹⁶

¹⁴ A Global Terrorism Database adatbázisában hiányosnak mondhatók az Egyesült Királyságon belül Nagy-Britanniát is érintő merényletekkel kapcsolatos adatok.

¹⁵ A cikk és a GTD a *nyugat-európai ország* fogalmát meglehetősen tágan használja, ugyanis a GTD által vizsgált *nyugat-európai országok* között találjuk Olaszországot, Spanyolországot és Norvégiát is.

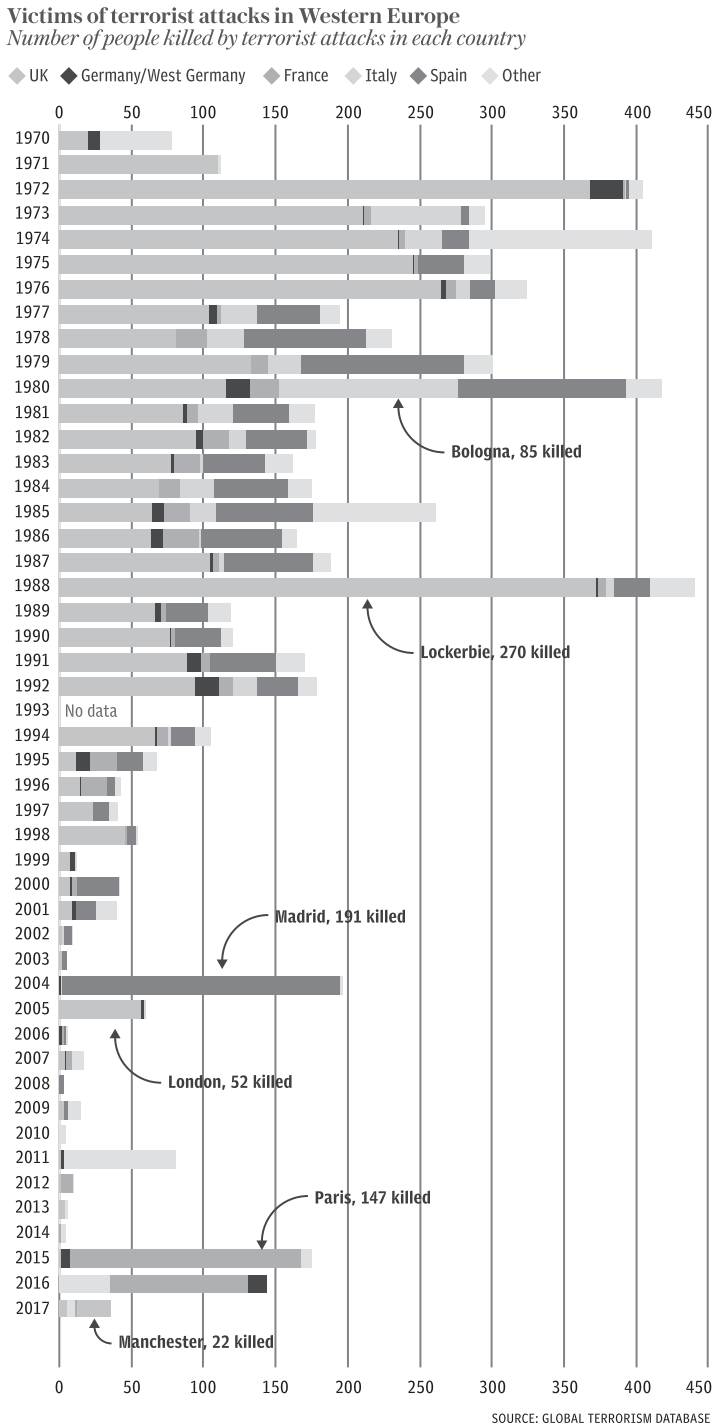
¹⁶ Ashley KIRK: How many people are killed by terrorist attacks in the UK?, [online], 2017. 10. 17. Forrás: Telegraph.co.uk [2017. 10. 20.].

1. ábra: A terrorcselekmények halálos áldozatainak száma az Egyesült Királyságban 1970 és 2017 között

Forrás: KIRK: i. m.

2. ábra: A terrorcselekmények halálos áldozatainak száma Nyugat-Európában 1970 és 2017 között

Forrás: KIRK: i. m.

Az adatok kapcsán meg kell említeni Andrew Parkernek, az MI5 igazgatójának 2016. októberi nyilatkozatát, miszerint az MI5 a másik két nemzetbiztonsági szolgálattal, az MI6-el és a GCHQ-val, valamint a rendőrséggel közösen 2013 júniusa óta 12 terrortámadást hiúsított meg.¹⁷ Kormányzati források a manchesteri robbantás után 18 olyan támadásról adtak hírt, amit 2013 óta akadályoztak meg Nagy-Britannia területén, és ebből ötöt a 2017. márciusi Westminster hídi merénylet óta lepleztek le.¹⁸ Emellett egy tavaly decemberi cikkében a *The Guardian* újságírója mérleget von a 2005. július 7-i merénylet óta eltelt időszakra vonatkozóan, és kihangsúlyozza, hogy 2005 júliusa és 2016 decembere között az Egyesült Királyságban az iszlamista támadásokban mindössze egy személy halt meg, a szélsőjobboldali merényletekben pedig ketten veszítették életüket,¹⁹ hozzátevé, hogy Észak-Írországban számos katonát és a büntetés-végrehajtásban dolgozó tisztet öltek meg ez idő alatt a katolikus szélsőségesek. Mindezzel együtt a cikk szerzője pozitív színben tünteti fel a szigetország biztonsági helyzetét, hozzátevé, hogy az MI5 4000-ről 5000-re, az MI6 pedig 2500-ról 3500-ra akarja emelni munkatársainak létszámát.²⁰

Az MI5 és a GCHQ szerepe a terrorizmus elleni küzdelemben

Az Egyesült Királyságban belül jelentkező nemzetbiztonságot fenyegető veszélyek, köztük a terrorizmus elleni küzdelem területén jelentős szerep jut mind az MI5-nak, mind pedig a GCHQ-nak.

Az MI5 (*Military Intelligence, Section 5*) az Egyesült Királyság polgári nemzetbiztonsági szolgálata, amelynek feladata, hogy megvédje az országot az olyan fenyegetésekkel szemben, mint a terrorizmus, a kémkedés, a szabotázsakciók, az idegen országok ügynökeinek tevékenysége, valamint az olyan akciók ellen is védelmet kell biztosítani, amelyek megkísérlik megbuktatni vagy aláásni a parlamentáris demokráciát.²¹

Az ország belső biztonságáért felelős hírszerző ügynökség a terrorizmust – a kémkedéssel, a kibernetikus fenyegetésekkel és a tömegpusztító fegyverek fejlesztésével egyetemben – a nemzetbiztonságot veszélyeztető tényezők közé sorolja. Az MI5 az internetes honlapján a terrorizmusnak mindössze két típusáról tesz említést: a nemzetköziről és az észak-írországi

¹⁷ Richard WHEATSTONE: MI5 chief says intelligence service has disrupted 12 terror attacks in UK since June 2013, [online], 2016. 10. 31. Forrás: Mirror.co.uk [2017. 05. 31.].

¹⁸ Jack HARDY – Hayden SMITH: Security services 'have investigated 23,000 people over terror fears', [online], 2017. 05. 26. Forrás: Independent.co.uk [2017. 05. 31.].

¹⁹ Az iszlamista merénylet áldozata Lee Rigby szolgálaton kívüli katona volt, akit két vallási fanatikus gyilkolt meg a nyílt utcán 2013. május 22-én. A szélsőjobboldali támadások halálos áldozatainak egyike egy 82 éves muzulmán volt, akit egy ukrán származású PhD-vendéghallgató, Pavlo Lapsin ölt meg Birminghamben 2013-ban. Lapsin emellett robbanószerkezetet helyezett el a tiptoni, a wolverhamptoni és a walsalli mecsetnél, de ez utóbbi támadásoknak nem voltak halottai. Lásd: Vikram DODD: Pavlo Lapsyn jailed for 40 years for murder and mosque bombs, [online], 2013. 10. 25. Forrás: TheGuardian.com [2017. 05. 31.]. A másik áldozat Jo Cox, a Brexit ellen kampányoló munkáspárti képviselő volt, akit 2016-ban gyilkoltak meg a Brexitről szóló népszavazást megelőző kampány során. Hozzá kell tenni, hogy bár mind a közvélemény, mind az ügyészség terrorcselekménynek tekintette a merényletet, Jo Cox gyilkosát végül nem terrorcselekmény elkövetéséért ítélték életfogytiglanra, hanem gyilkosságért. Lásd: Ian COBAIN – Matthew TAYLOR: Far-right terrorist Thomas Mair jailed for life for Jo Cox murder, [online], 2016. 10. 23. Forrás: TheGuardian.com [2017. 05. 31.].

²⁰ Ewen MACASKILL: The UK is at high risk of a terror attack – but how has it avoided one so far?, [online], 2016. 12. 22. Forrás: TheGuardian.com [2017. 05. 31.].

²¹ What we do?, [online]. Az MI5 hivatalos honlapja. Forrás: MI5.gov.uk [2017. 05. 23.]. Security Service Act 1989, [online]. Forrás: Legislation.gov.uk [2017. 05. 23.].

vonatkozásáról. A nemzetközi terrorizmust érintően az ügynökség honlapja az al-Kaida és az Iszlám Állam tevékenységéről, a terrorizmus finanszírozásáról, a terroristák kiképzéséről és fanatizálásáról, valamint az Egyesült Királyságon belüli merényletekről ír bővebben. A nemzetközi terrorizmusra adott válasz gyanánt a szervezet hangsúlyozza, hogy egyrészt erőforrásaiknak közel 81%-át az antiterrorista küzdelem teszi ki, másrészt 2001 óta folyamatosan növekszik a számukra elkülönített kormányzati forrás, és közel megkétszereztek a szolgáltatnál dolgozók számát az elmúlt évtizedben.²²

Az MI5 kiemeli, hogy Észak-Írországból a politikai erőszak fenyegetése elsősorban a békefolyamatot elutasító, úgynevezett disszidens katolikus terrorszervezetek, kisebb részben pedig a brit koronahű protestáns szélsőségesek részéről tapasztalható. A 2006-ban megkötött St Andrews Egyezmény (*St Andrews Agreement*) értelmében 2007-től az MI5 irányítja az Észak-Írországot érintő hírszerzési feladatokat, előtte az MI5-nak csak támogató, kiegészítő tevékenységet volt joga ellátni az Észak-Írországi Rendőrség és annak elődje, a Royal Ulster Constabulary (RUC) részére, ugyanis 2007 előtt a hírszerzésért az említett szervezetek voltak a felelősek.²³ Észak-Írországból az MI5 legfontosabb partnerei közé tartozik az Észak-Írországi Rendőrség és az Ír Köztársaság nemzeti rendőrsége, az An Garda Síochána.

Az MI5 elsősorban a belső hírszerzésért felel, de mivel egy ország belső és külső biztonságát nem lehet „vegytisztná” elválasztani, az MI5 szorosan együttműködik a többi nemzetbiztonsági szolgálattal, úgymint a külföldi hírszerzésért felelős MI6-el (*Military Intelligence, Section 6*), a GCHQ-val és a Védelmi (katonai) Hírszerzéssel (*Defence Intelligence*), valamint a terrorizmussal kapcsolatos kérdésekben az Egyesített Terrorizmus Elemző Központtal (*Joint Terrorism Analysis Centre*).

Az Egyesült Királyság terrorizmus elleni küzdelmét érintő másik fontos nemzetbiztonsági szolgálata az elsősorban SIGINT-tel (*Signals Intelligence*), vagyis rádióelektronikai hírszerzéssel²⁴ összefüggő feladatokat ellátó GCHQ (*Government Communications Headquarters*), azaz a Kormányzati Kommunikációs Központ, amelynek székhelye Cheltenhamben található. Az évtizedekre visszanyúló, az USA, az Egyesült Királyság, Új-Zéland, Kanada és Ausztrália között megkötött „Öt szem” elnevezésű hírszerzési együttműködés²⁵ keretében a GCHQ kapcsolatot tart fenn többek között az amerikai Nemzetbiztonsági Ügynökséggel (*National Security Agency - NSA*) is.

A GCHQ felelősségi köréhez tartozik továbbá a kormányzati rendszerek és a kritikus infrastruktúra kibertámadások elleni védelme, a terrorizmus elleni fellépés, az ellenséges kémtevékenység megakadályozása és a szervezett bűnözés elleni küzdelem, idesorolva a bűncselekményt elkövetők felkutatását is. A szervezett bűnözés elleni harc során a GCHQ elsősorban a Nemzeti Bűnügyi Hivatallal (*National Crime Agency*) dolgozik

²² International terrorism, [online]. Forrás: MI5.gov.uk [2017. 05. 23.].

²³ MI5 in Northern Ireland, [online]. Forrás: MI5.gov.uk [2017. 05. 23.].

²⁴ „A terrorelhárítás adatszerezési területein a SIGINT a kommunikációs jelek elfogására vonatkozik, például telefonbeszélgetésekre, e-mailekre, SMS-ekre stb., amelyeket különböző kommunikációs csatornákon, többek között telekommunikációs hálózatokon továbbítanak.” Lásd: Marie-Helen MARAS: *A terrorizmus elmélete és gyakorlata*, Antall József Tudásközpont, Budapest, 2016, 263. o.

²⁵ James COX: Canada and the Five Eyes Intelligence Community, [online], 2012. 12., 2. o. Forrás: Canadian Defence & Foreign Affairs Institute [2017. 06. 01.].

együtt. Mindezek mellett a Kommunikációs Központ segíti a többi nemzetbiztonsági szolgálat munkáját is, továbbá hírszerzői tevékenységet folytat és információs támogatást nyújt a fegyveres erőknél.²⁶ 2016-ban a GCHQ-n belül – magába olvasztva korábbi információbiztonsággal foglalkozó egységeket – egy külön intézet jött létre, a Nemzeti Kibervédelmi Központ (*National Cyber Security Centre – NCSC*), amely kifejezetten a szigetország kibertámadások elleni védelméért felelős, de emellett a Kibervédelmi Központ különböző szervezeteknek, vállalatoknak és magánszemélyeknek nyújtott tanácsadással is foglalkozik.²⁷

A GCHQ-nak nagyon fontos szerepe van a terrorizmus elleni küzdelemben. A titkoszolgálatok terrorizmusellenes tevékenységét vizsgáló *Report of the Bulk Powers Review* című jelentés megemlíti néhány példát:

- a GCHQ a megfigyelések és a lehallgatások segítségével az utolsó pillanatban akadályozott meg a szigetországban egy készülő terrortámadást;
- az ügynökség a nyugati országok ellen feltételezhetően merényletre készülő szélsőségeket leplezett le Szíriában;
- a Kommunikációs Központ egy, az SAS-elitálakulat által vezetett túszzabadító műveletnek nyújtott segítséget Afganisztánban.²⁸

A Kormányzati Kommunikációs Központ azonban nem elsősorban a sikerei, hanem a lehallgatási botrányok miatt került be a hírekbe. Az elmúlt évek során többször is megvádolták a GCHQ-t egyrészt azzal, hogy törvénytelenül hallgat le több ezer embert, köztük parlamenti képviselőket, másrészt, hogy segítette azonosítani az amerikaiaknak azokat a feltételezett kábítószer-kereskedőket és terroristákat Afganisztánban, akiket az USA később dróntámadással likvidált. A légitámadások során „járulékos veszteségként” ártatlan emberek is meghaltak, ráadásul néhány célszemélyt rosszul azonosítottak be, vagyis nem voltak sem terroristák, sem drogkereskedők.²⁹ A Kommunikációs Központot még Donald Trump is megvádolta: Trump szerint a GCHQ a választási kampány során lehallgatta őt, hogy segítsen Obamának. Mind Obama szóvivője, mind a GCHQ visszautasította a vádakot.³⁰

²⁶ What we do?, [online]. Forrás: A Kormányzati Kommunikációs Központ (GCHQ) hivatalos honlapja [2017. 06. 01.].

²⁷ A Nemzeti Kibervédelmi Központ (NCSC) hivatalos honlapja, [online]. Forrás: NCSC.gov.uk [2017. 05. 23.].

²⁸ Jack BLANCHARD: Terror plot foiled 'in its final few hours' after spooks hack attackers' phones and emails, [online], 2016. 08. 19. Forrás: Mirror.co.uk [2017. 06. 01.]; David ANDERSON: Report of the Bulk Powers Review, [online], 2016. 08. Forrás: Terrorismlegislationreviewer.independent.gov.uk [2017. 06. 01.], 83. o., 158. o., 160. o.

²⁹ A témáról bővebben lásd: James BALL: NSA collects millions of text messages daily in 'untargeted' global, [online], 2014. 01. 16. Forrás: TheGuardian.com [2017. 06. 01.]; Paul GALLAGHER: British intelligence service spying on MPs in defiance of laws prohibiting it, [online], 2015. 07. 23. Forrás: Independent.co.uk [2017. 06. 01.]; David ROSE: Britain's top secret kill list: How British police backed by GCHQ fed names of drug lords to a US assassination unit, which – under cover of the war on terror – wiped out an innocent family with a missile strike, [online], 2016. 04. 09. Forrás: Dailymail.co.uk [2017. 06. 01.].

³⁰ Claims GCHQ spy agency wiretapped Donald Trump will not be repeated, Theresa May's spokesman says, [online], 2017. 03. 18. Forrás: ABCnews.net.au [2017. 06. 01.].

Megelőzési stratégia és megelőző intézkedések

Az Egyesült Királyságban 2010 és 2016 között több terrorizmus elleni fellépéssel kapcsolatos preventív célokat megfogalmazó dokumentum és korlátozó intézkedéseket tartalmazó törvény született.

A terrorizmus elleni stratégia (CONTEST)³¹ részét képező Megelőzési Stratégiában ismertetett célok és elképzelések a terrorizmus összes válfaját érintik, de a hangsúly a nemzetbiztonságot legjobban fenyegető terrorizmustípuson van, ami a dokumentum szerint a nemzetközi terrorizmus.³² A Megelőzési Stratégia nemcsak a terrorizmust legitimáló eszmékkel (megfogalmazása szerint a terrorizmus „ideológiai értelemben vett” kihívásával) akar szembeszállni, hanem azokkal a szélsőségesekkel is, akik támogatják és népszerűsítik a terrorizmust. Ezenfelül a stratégiának feltett szándéka elérni, hogy a jövőben minél kevesebben forduljanak a terrorizmus felé, s ennek érdekében megfelelő szintű tanácsadás és támogatás biztosítását tartja szükségesnek a szélsőséges eszméknek kitett emberek számára. Mindezek mellett további célként fogalmazódik meg az együttműködés azokkal a szektorokkal és intézményekkel (például mecsetekkel, büntetés-végrehajtási intézetekkel), ahol fennáll a radikalizálódás veszélye.³³

A Megelőzési Stratégiával ellentétben a 2012-ben életbe lépett *Terrorism Prevention and Investigation Measures Act 2011* (rövidített nevén TPims) azokra a személyekre koncentrál, akikről a hatóságok úgy ítélik meg, hogy komoly veszélyt jelentenek a nemzetbiztonságra azzal, hogy a terrorizmussal összefüggő tevékenységben vesznek részt, de nem indíthatnak ellenük bünvádi eljárást, és nem utasíthatják ki őket az országból.³⁴ A *Terrorism Prevention and Investigation Measures Act* a 2005-ben hozott, jóval szigorúbb és ellentmondásosabb intézkedéseket foganatosító *Prevention of Terrorism Act 2005* törvényt váltotta fel. A TPims olyan intézkedéseket sorol fel, amelyek segítségével a hatóságok nyomon követhetik és ellenőrzés alatt tarthatják a gyanúsítottakat, megpróbálva mindezzel minimálisra csökkenteni a terrorizmusban való részvétel lehetőségét. A korlátozó intézkedések maximum két évig tarthatók fenn, kivéve, ha további bizonyítékok kerülnek elő a terrorizmusban való részvétellel kapcsolatosan. A rendelkezések megszegéséért börtön jár.

A törvény tizenkét területet sorol fel, amelyeken keresztül szabályozni próbálja a terrorizmusban való részvétellel gyanúsítottak mindennapjait. Ezek a következők:

- éjszakai tartózkodás;
- utazás (meghatározott terület, körzet elhagyása, vagyis lakhelyelhagyás);
- meghatározott helyekre történő belépés;
- mozgásszabadság;
- pénzügyi szolgáltatások igénybevétele;
- magántulajdonnal kapcsolatos jogok gyakorlása;
- elektronikus kommunikációra alkalmas eszköz birtoklása és használata;

³¹ CONTEST - The United Kingdom's Strategy for Countering Terrorism, [online], 2011. 07. Forrás: Gov.uk [2017. 06. 01.].

³² Ez gyakorlatilag a szélsőséges muzulmánok által gyakorolt terrorizmust jelenti.

³³ Prevent Strategy, [online], 2011, 6–7. o. Forrás: Gov.uk [2017. 06. 01.].

³⁴ 2010 to 2015 government policy: counter-terrorism, [online], 2011. Forrás: Gov.uk [2017. 06. 01.].

- meghatározott személyekkel történő kommunikáció folytatása, valamint a velük való találkozás és kapcsolatfelvétel;
- munkavállalás és tanulmányok folytatása;
- rendőrőrsön történő megjelenés, jelentkezés;
- fényképkészítés;
- a mozgás és a kommunikáció nyomon követésének engedélyezése.

A fentebb felsorolt területeken a TPims a korlátozó intézkedések kiszabásának³⁵ és az előzetes bejelentési kötelezettség kikényszerítésének³⁶ lehetőségét vázolja fel.³⁷

A korlátozó intézkedésekkel kapcsolatosan a TPims rendelkezésein kívül meg kell említenünk a 2015-ben életbe lépett *Counter-Terrorism and Security Act 2015* törvényt is, aminek értelmében elkobozhatják, vagy ideiglenesen bevonhatják a gyanúsított személy utazásra jogosító okmányait abban az esetben, ha fennáll a veszélye, hogy terrorizmussal összefüggő tevékenység céljából akarja elhagyni az Egyesült Királyságot. Emellett ideiglenesen megtagadhatják a gyanúsítottól, hogy belépjen az Egyesült Királyság területére akkor, ha felmerül a gyanú, hogy az Egyesült Királyságon kívül terrorizmussal összefüggő tevékenységet folytatott, továbbá a gyanúsított személy nem birtokolhat támadófegyvert, lőfegyverutánezatot, sem pedig robbanóeszközt vagy robbanóanyagot, és nem juthat hozzá fegyvertartási engedélyhez sem.³⁸

Túlterhelt titkosszolgálatok és létszámhiánnyal küzdő rendőrség

A merényleteket követően rögtön megindult a vita annak kapcsán, hogy kit vagy kiket terhel a felelősség azért, hogy nem sikerült megakadályozni a támadásokat, különösen, hogy a manchesteri robbantó, Salman Abedi kapcsán az FBI és a líbiai hatóságok, a London hídi terrorcselekmény egyik elkövetőjét, Juszej Zaghbat érintően pedig az olasz hatóságok korábban figyelmeztették az Egyesült Királyságot.³⁹

A támadások után – köszönhetően részben a sajtónak – az Egyesült Királyságban élő iszlamista szélsőségesekre vonatkozóan három szám került be a köztudatba. Az MI5 nyilvántartja azokat, akikkel összefüggésben felmerült a gyanú, hogy a militáns iszlamizmust támogatják. Ez a nyilvántartás körülbelül 23 ezer személy nevét tartalmazza. Ebből a 23 ezerből körülbelül 3000-en vannak, akik valamilyen módon közvetlen fenyegetést jelenthetnek, közülük pedig 500 gyanúsított ellen folyik nyomozás. Salman Abedi rajta volt

³⁵ Például a kérdéses személy nem folytathat engedély nélkül bizonyos tanulmányokat, nem dolgozhat meghatározott munkahelyeken, nem lehet bankszámlája, nem léphet be meghatározott helyekre, nem rendelkezhet utazásra jogosító okmánnyal, sőt kísérőt rendelhetnek ki mellé, aki adott esetben korlátozhatja a mozgásszabadságát stb.

³⁶ Vagyis a kérdéses személynek be kell jelentenie, mielőtt munkát vállal, vagy találkozik valakivel stb.

³⁷ Az intézkedésekről bővebben: *Terrorism Prevention and Investigation Measures Act 2011*, [online], 23–29. o. Forrás: Legislation.gov.uk [2017. 06. 01.]; Q&A: TPims explained, [online], 2013. 11. 05. Forrás: BBC.com [2017. 06. 01.].

³⁸ *Counter-Terrorism and Security Act 2015*, [online], 2015, 1–5. o. és 13. o. Forrás: Legislation.gov.uk [2017. 06. 01.].

³⁹ Erről bővebben lásd: Ben KENTISH: *FBI 'warned MI5 in January that Salman Abedi was planning terror attack in UK'*, [online], 2017. 05. 28. Forrás: Independent.co.uk [2017. 06. 01.]; Pete BAINBRIDGE: *Salman Abedi 'was under surveillance in Libya more than a month before the Manchester Arena attack'*, [online], 2017. 06. 03. Forrás: Manchester Evening News.co.uk [2017. 06. 13.]; *London attack: UK was warned about third attacker*, [online]. Forrás: BBC.com [2017. 06. 17.].

a 23 ezer nevet tartalmazó listán, de nem került be a veszélyesebbeknek tartott személyek közé.⁴⁰ Mindezek mellett egyre többször említenek egy negyedik és egy ötödik számot is: a nemzetbiztonsági szolgálatok szerint az Egyesült Királyságból körülbelül 850-en mentek ki önkéntesen Szíriába harcolni, és valamivel kevesebb mint a felük (körülbelül 400 harcos) már vissza is tért a szigetországba.⁴¹

A biztonsági szakemberek több okot is felvázoltak annak kapcsán, hogy a merényletre készülő szélsőségeseket miért nem lehet mindig időben megakadályozni. Egy névtelenül nyilatkozó hírszerző szerint az, hogy valaki radikális nézetekkel szimpatizál, még nem jelenti azt, hogy veszélyt is jelent a társadalomra és támadást fog elkövetni. A nemzetbiztonsági szolgálatok dolgozói szerint mindig komoly dilemmával jár, hogy kiket kell megfigyelni, lehallgatni és kiket nem, ugyanis a rendelkezésre álló erőforrások behatároltak.⁴² Más források szerint a legutóbbi terrorcselekmények megelőzése kapcsán a titkoszolgálatok számára komoly kihívásként jelentkezett egyrészt, hogy rövid idő alatt több támadás is történt az országban, másrészt, hogy a támadók változatos eszközöket vettek igénybe (gázolás, illetve gázolással egybekötött késeles és robbantásos merénylet).⁴³ Stella Rimatingtonnak, az MI5 korábbi vezetőjének már évekkel ezelőtt is az volt a meggyőződése, hogy a szolgálatok túl vannak terhelve, meglátása szerint egyetlen személy megfigyelésére a váltásokkal együtt több mint húsz ember kell, ami több ezer gyanús személy esetében megoldhatatlan. A lehallgatások, megfigyelések során keletkező hatalmas információ-tömeg kezelése ugyancsak jelentős problémát jelent, a rengeteg adatot ugyanis rendkívül nehéz feldolgozni. Rimatington szerint túl sok információ felhalmozása esetén akár ellehetetlenülhet a titkosszolgálatok működése, mert képtelenek különválasztani, hogy ezekből mi fontos és mi nem.⁴⁴ Mindezek mellett Annie Machon volt MI5 operatív ügynök szerint az MI5 és az MI6 közti, valamint az MI5, az MI6 és a rendőrség közti rivalizálás is sokszor

⁴⁰ Sean O'NEILL – Fiona HAMILTON – Fariha KARIM – Gabriella SWERLING: Huge scale of terror threat revealed: UK home to 23,000 jihadists, [online], 2017. 05. 27. Forrás: Thetimes.co.uk [2017. 05. 30.]; Vikram DODD – Anushka ASTHANA: MI5 opens inquiries into missed warnings over Manchester terror threat, [online], 2017. 05. 28. Forrás: TheGuardian.com [2017. 05. 29.]. A 2005-ös londoni merénylet két elkövetője, Mohammed Szidik Kán és Sezad Tanwir; Lee Rigby gyilkosai, Michael Adebolajo és Michael Adebowale, valamint az Iszlám Állam hóhérja, a „Jihad John”-ként elhíresült Mohammed Emwazi is rajta voltak a 23 ezer személyt tartalmazó nyilvántartásban, de őket sem tartották annyira veszélyesnek, hogy bekerüljenek a 3000 potenciális terrorista közé. Lásd: Robert VERKAIK: There's a reason why so many terrorists like Salman Abedi have had dealings with British intelligence before, [online], 2017. 05. 25. Forrás: Independent.co.uk [2017. 05. 27.]; Robert BOOTH – Vikram DODD – Haroon SIDDIQUE – Helen PIDD – Frances PERRAUDIN: Large part of Manchester attack network detained, police say, [online], 2017. 05. 26. Forrás: TheGuardian.com [2017. 05. 27.].

⁴¹ Hayden SMITH: British police foil at least 10 UK terror attacks in two years as officials warn Isis is 'not the whole story', [online], 2016. 10. 28. Forrás: Independent.co.uk [2017. 05. 28.].

⁴² Chris GREENWOOD – Sam GREENHILL – Ian DURY: MI5 reveals there are 23,000 terror suspects as Met Police boss says a 'large part' of Manchester bomber's network have been rounded up so Britons should 'go out and enjoy yourselves', [online], 2017. 05. 27. Forrás: Dailymail.co.uk [2017. 05. 28.].

⁴³ Ewen MACASKILL – Rowena MASON – Vikram DODD: MI5 to scrutinise counter-terrorism operations after May calls for review, [online], 2017. 06. 06. Forrás: TheGuardian.com [2017. 06. 10.].

⁴⁴ Ruth ALEXANDER: Terror watch lists: Can you keep tabs on every suspect?, [online], 2013. 06. 02. Forrás: BBC.com [2017. 06. 02.].

hátráltatja az eredményes munkát.⁴⁵ A magunk részéről hozzátennénk, hogy bár kimondva-kimondatlanul az iszlamista terrorizmus élvez prioritást a terrorelles küzdelem során, nem szabad elfelejteni, hogy az MI5-nak a terrorizmus más típusaival is foglalkoznia kell. Az ébredező, gyilkosságokat is végrehajtó militáns szélsőjobboldal, valamint az évtizedek óta állandó fenyegetést jelentő észak-írországi terrorizmus szintén még mindig komoly erőforrásokat emészthet fel.⁴⁶ Ezenfelül a Westminster hídnál és a Finsbury Parknál támadók minden bizonnyal „magányos farkasok” voltak, az ilyen típusú támadásokról pedig köztudott, hogy nagyon nehezen előzhető meg, nehezebben, mint azok a merényletek, amelyek során az elkövetők valamilyen szélsőséges szervezet infrastruktúráját, erőforrásait használják az akció végrehajtásához.

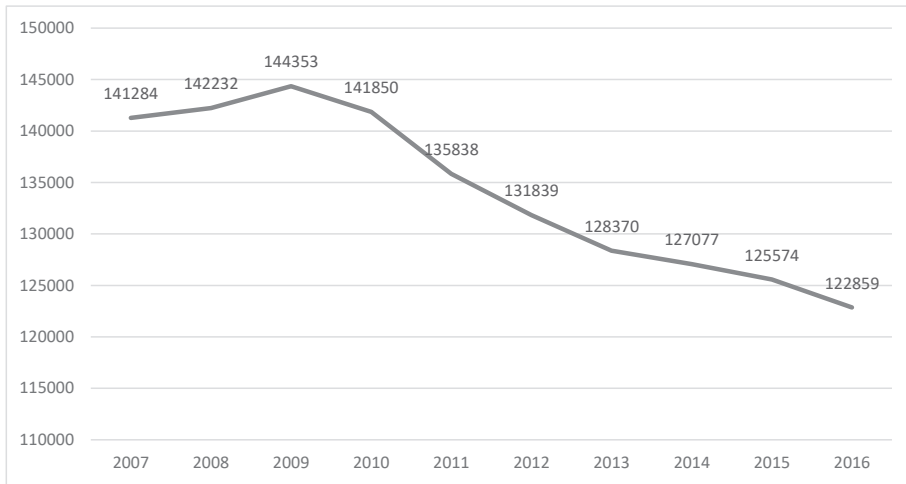
Theresa May miniszterelnök a terrortámadásokért és a radikalizmus erősödéséért elsősorban az internetet, illetve az internetalapú szolgáltatást nyújtó nagyvállalatokat hibáztatta. A miniszterelnök úgy véli, a demokratikus kormányokkal együttműködve olyan nemzetközi egyezményeket kell tető alá hozni, amelyek segítségével „szabályozni” lehetne az internetet annak érdekében, hogy meg lehessen előzni a szélsőséges ideológiák terjedését és a terrortámadásokat.⁴⁷ A Facebook, a Google és a Twitter közleményben reagált May vádjaira, kijelentve, hogy folyamatosan dolgoznak azon, hogy eltávolítsák a szélsőséges tartalmakat. Fuyuki Kurasawa, a York Egyetem kutatója az internetes cégek közleményével kapcsolatosan úgy véli, ahelyett, hogy a cégek túl nagy jelentőséget tulajdonítanak az algoritmusoknak, inkább több embert kéne alkalmazni, akik figyelik a Facebookra, a Google-re vagy a Twitterre felkerülő tartalmakat, hozzátéve, hogy az interneten és ezen belül a közösségi médián megjelenő, szélsőségességgel összefüggő tartalom nem a probléma oka, hanem a probléma megnyilvánulása vagy annak tünete. Amarnath Amarasingam kanadai terrorizmus- és radikalizmus-szakértő mindehhez hozzáteszi: ostobaság azt gondolni, hogy a radikalizálódás csak az interneten és azon belül is csak a közösségi médián keresztül történik, nem beszélve arról, hogy a terrorizmus már létezett az internet előtt is.⁴⁸

⁴⁵ Jim EDWARDS: A former MI5 agent tells us why it's so easy for terror suspects like Khalid Masood to move around without being arrested, [online], 2017. 03. 23. Forrás: Businessinsider.com [2017. 06. 02.].

⁴⁶ Az észak-írországi terrorizmus kapcsán korábban utaltunk arra, hogy az MI5 2007-től átvette a hírszerzés irányítását az észak-ír rendőrségtől, ami egyben azt is jelenti, hogy azóta az ügynökségnek nyilvánvalóan jóval több feladatot kell ellátnia, mint korábban.

⁴⁷ 'Enough is enough', U.K. PM says after latest London attacks, [online], 2017. 06. 04. Forrás: CBCnews.ca [2017. 06. 02.].

⁴⁸ Nicole IRELAND: London attacks: Terrorism experts dispute Theresa May's internet blaming, [online], 2017. 06. 05. Forrás: CBCnews.ca [2017. 06. 06.].

3. ábra: A rendőrtisztek létszámának alakulása Angliában és Walesben, 2007–2016

Forrás: Police Workforce, England and Wales, [online], 2016. 09. 30., 7. o. Forrás: Gov.uk [2017. 06. 10.]
(Készítette a szerző)

A miniszterelnökkel ellentétben mások, köztük a Munkáspárt vezetője, Jeremy Corbyn éppen abban látják a sikeres terrortámadások okát, hogy Theresa May belügyminisztersége alatt, 2010 és 2016 között költségvetési okok miatt körülbelül 20 ezer fővel csökkent a rendőrség létszáma.⁴⁹ A belügyminisztérium adatai alátámasztják a létszámleépítéssel kapcsolatos számokat: Angliában és Walesben 2009. szeptember 30-án 144 353 rendőrtiszt volt, míg a 2016. szeptember 30-i adatok szerint már csak 122 859.⁵⁰ A rendőrök érdekvédelmi szervezete (*Police Federation*) korábban figyelmeztette Theresa Mayt, hogy ha visszavágják a rendfenntartásra szánt költségvetést, akkor komoly problémák lehetnek, de May rémhírtérjesztőknek tartotta azokat, akik kritizálták a létszámcsökkentést.⁵¹

A miniszterelnök azzal védekezett, hogy a bűncselekmények száma az 1990-es évek közepe óta csökken, ezért úgy gondolta, hogy nincs szükség ilyen sok rendőrrre, Corbynnak pedig azt válaszolta, hogy annak idején a Munkáspárt nem tiltakozott a 10%-os létszámcsökkentés ellen. May hozzátette, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatokra és a terrorizmus elleni harcra szánt forrásokból nem vontak el, a rendőrség és a különleges egységek közti együttműködését fejlesztették, növelték a járőröző fegyveres rendőrök létszámát, valamint a terrorizmus elleni fellépéssel összefüggésben szélesítették a rendőrség jogkörét. Karen Bradley kulturális ügyekért felelős államtitkár szintén védelmébe vette a létszámleépítést, mondván, hogy amikor 2010-ben hatalomra került a Konzervatív Párt, nagyon kevés pénz állt rendelkezésre, és annak idején az összes párt egyetértett abban, hogy csökkenteni kell

⁴⁹ Paul WAUGH: Theresa May's 'Endless Cuts' Slammed By Ex-Counter Terror Chief Jim Gamble After London Bridge Attack, [online], 2017. 06. 05. Forrás: Huffingtonpost.co.uk [2017. 06. 05.].

⁵⁰ Police Workforce, England and Wales, [online], 2017. 01. 26., 7. o. Forrás: Gov.uk [2017. 06. 05.]; Alan TRAVIS: Simple numbers tell story of police cuts under Theresa May, [online], 2017. 06. 05. Forrás: TheGuardian.com [2017. 06. 05.].

⁵¹ WAUGH: *i. m.*

a költségvetést. Mindehhez hozzá kell tenni, hogy David Cameron a 2015-ös franciaországi támadások után 2016 áprilisában véget vetett a további létszámleépítésnek, és döntött egyrészt arról, hogy 2021-ig összesen 143 millió fontot különít el az újabb rendőrök felvételére, másrészt azzal kapcsolatosan, hogy 5000 rendőrt kell készenlétben tartani, hogy kezelni lehessen egy esetleges terrortámadást, ezenfelül Cameron 1500 új fegyveres rendőr szolgálatba helyezését is előírnyozta.⁵²

A kritikusok szerint a miniszterelnök ugyanazzal indokolta a leépítést, hogy csökkent a bűnelkövetések száma,⁵³ vitatható, hogy a bűnözés szintje és a rendőrök létszáma között közvetlen kapcsolat lenne.⁵⁴ Theresa May 2010-ben tett ígéretének megfelelően⁵⁵ hiába növelte az MI5 és a GCHQ költségvetését, valamint a terrorizmus elleni harcra félretett összeget, a rendőrségnél ennek ellenére egyre nagyobb problémát jelentett a leépítés.⁵⁶ Jim Gamble, a belfasti terrorelhárítás korábbi vezetője szerint nem számít, hogyan lettek átcsoportosítva a források, a végeredmény akkor is azt mutatja, hogy napjainkban kevesebb rendőr tud kapcsolatot kiépíteni a közösségekkel, ezenfelül az elrettentő erő és a biztonságérzet szempontjából sem mindegy az, hogy hány rendőr van az utcákon, különösen ilyen kritikus időszakban. A hálózatépítéssel és a közösségek sorain belül folytatott hírszerző tevékenységgel kapcsolatosan meg kell említeni egy, a *The Independent*nek névtelenül nyilatkozó fegyveres rendőrtiszt véleményét. A rendőrtiszt szerint a létszámleépítés jelentősen megnehezítette a rendőrség munkáját a tekintetben, hogy jó kapcsolatot építsen ki és tartson fenn a különböző – különösen a muzulmán – közösségekkel. A közösségek lakóhelyének körzetében szolgálatot teljesítő rendőrök napi szinten érintkeznek az ott élőkkel. Ott vannak, segítenek, figyelnek és ismerik azt a közösséget, amit a munkájukkal szolgálnak. A legjobb hírszerzési forrásokat éppen ezeken a közösségeken belül lehet megtalálni, ugyanis az ott élők észreveszik, ha változás áll be valamelyik szomszédjuk vagy barátjuk viselkedésében, mindezt pedig még időben jelezni tudják a rendőröknek. Ezeket a *bobbykat* most *reaktív* rendőri erőkkkel helyettesítették, ami sokkal nehezebbé teszi a rendőrség számára a helyi szinten megvalósuló információszerzést.⁵⁷

⁵² TRAVIS: *i. m.*; Rowena MASON – Peter WALKER: Under-fire Theresa May hits back over police cut, [online], 2017. 06. 05. Forrás: Guardian.com [2017. 06. 05.].

⁵³ A Belügyminisztérium adatai szerint 2015-ben körülbelül 6000-rel kevesebb löfegyverrel elkövetett bűncselekményt történt, mint 2006-ban: 2006. március végén 11 088, míg 2015. december végén 5176 ilyen jellegű bűncselekményt követtek el, ugyanakkor 2016. december végén az egy évvel korábbi adatokhoz képest majdnem 700-zal több fegyveres bűncselekményt regisztráltak, egész pontosan 5864-et. Lásd: Crime in England and Wales: Year ending Dec 2016, [online], Forrás: Office for National Statistics, [2017. 04. 27.].

⁵⁴ TRAVIS: *i. m.*

⁵⁵ May 2010-ben bejelentette, hogy a következő négy évre több mint 2 milliárd fontot különítenek el a terrorizmus elleni küzdelem finanszírozására. Lásd: Theresa May on counter-terrorism priorities, [online], 2010. 11. 03. Forrás: Gov.uk [2017. 06. 05.].

⁵⁶ Matthew WEAVER: Met police chief says cuts will lead to fewer officers in London, [online], 2017. 02. 03. Forrás: TheGuardian.com [2017. 06. 05.].

⁵⁷ WAUGH: *i. m.*; I'm a serving firearms officer and the Government is wrong to claim police cuts have nothing to do with recent attacks, [online], 2017. 06. 04. Forrás: Independent.co.uk [2017. 06. 04.].

Konklúzió

Az Egyesült Királyságban 2017. március 22. és június 19. között végrehajtott terrorcselekmények azt jelzik, hogy véget ért az a relatív nyugalmi időszak, ami 2013. július közepe óta⁵⁸ jellemezte a szigetországot. Szigorú értelemben véve persze nem voltak ezek annyira nyugodt évek, hiszen brit területen egy tucatnyi merényletet hiúsítottak meg a titkosszolgálatok, Észak-Írországon 2013. április 1. és 2017. március 31. között a széparatista terrorizmushoz köthetően összesen 186 robbantásos és 224 lőfegyverrel elkövetett támadás történt,⁵⁹ 2016-ban pedig politikai nézetei miatt meggyilkoltak egy parlamenti képviselőt.

A 2017 első felében végrehajtott merényletek, valamint a múlt évben történt letartóztatások mindenképpen azt jelzik, hogy mind a militáns iszlamizmus, mind az erősödő szélsőjobboldal a korábbi évekhez képest egyre nagyobb biztonsági kockázatot jelent a szigetország számára. Mindamellet a terrortámadások halálos áldozataival kapcsolatos adatokból látható, hogy az Egyesült Királyságban, sőt egész Európában 2000 óta jóval kevesebben haltak meg terrorcselekmény során, mint a '70-es, a '80-as és a '90-es években.

A rövid idő leforgása alatt végrehajtott sikeres merényletek első ránézésre a terrorizmus elleni harc kudarcaként értelmezhetők, azonban egyáltalán nem állítható, hogy a szigetország félvállról vette volna a terrorizmus elleni küzdelmet az elmúlt években. 2010 és 2016 között fogalmazták meg többek között a szigetország terrorizmus elleni stratégiáját (CONTEST) és a szélsőséges eszméknek fokozottan kiszolgáltatott társadalmi csoportokkal foglalkozó Megelőzési Stratégiát, valamint az ellenintézkedéseket foganatosító *Terrorism Prevention and Investigation Measures Act 2011* és a *Counter-Terrorism and Security Act 2015* törvények is ez idő alatt láttak napvilágot. A kormány növelte a nemzetbiztonsági szolgálatok költségvetését, és az amúgy nyilvánvalóan túlterhelt ügynökségek munkája annak ellenére is eredményesnek mondható, hogy komoly hibát vétettek azzal, hogy nem vonták megfigyelés alá azokat a radikálisokat (Abedit és Zaghbát), akikkel kapcsolatosan külföldről, hivatalos úton még jóval a támadások előtt figyelmeztették az MI5-öt.

Kétség nem fér ahhoz, hogy a 2010 és 2016 közti időszak nagy vesztese a rendőrség volt. A létszámcsökkentés és a forráselvonások nehéz helyzetbe hozták a testületet, ugyanakkor nem állítható teljes bizonyossággal, hogy ha kevesebb rendőrtisztet bocsátottak volna el az állásából, akkor a kérdéses terrorcselekmények nem történtek volna meg, nem beszélve arról, hogy a négy támadásból kettőt nagy valószínűséggel „magányos farkas”-típusú merénylők hajtottak végre. Nem túlzás azt állítani, hogy az ilyen jellegű támadásokat tízszer ennyi rendőrrel is nehéz lett volna megakadályozni. Mindamellet egyet lehet érteni abban, hogy a közösségek sorain belül folytatott hálózatépítés és információszerzés pótolhatatlan eleme a terrorizmus elleni küzdelemnek, nem megfelelő számú rendőrrel viszont nem lehet ezt a munkát eredményesen végezni.

⁵⁸ Vagyis a három mecset elleni robbantásos merényletet megkísérlő Pavlo Lapsin letartóztatása óta.

⁵⁹ Police Recorded Security Situation Statistics..., i. m., 5.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- 2010 to 2015 government policy: counter-terrorism, [online], 2011. Forrás: Gov.uk [2017. 06. 01.]
- ALEXANDER, Ruth: Terror watch lists: Can you keep tabs on every suspect?, [online], 2013. 06. 02. Forrás: BBC.com [2017. 06. 02.]
- ANDERSON, David: Report of the Bulk Powers Review, [online], 2016. 08. Forrás: Terrorismlegislationreviewer.independent.gov.uk [2017. 06. 01.]
- A Nemzeti Kibervédelmi Központ (NCSC) hivatalos honlapja, [online]. Forrás: NCSC.gov.uk [2017. 05. 23.]
- BAINBRIDGE, Pete: Salman Abedi 'was under surveillance in Libya more than a month before the Manchester Arena attack', [online], 2017. 06. 03. Forrás: Manchestereveningnews.co.uk [2017. 06. 13.]
- BALL, James: NSA collects millions of text messages daily in 'untargeted' global, [online], 2014. 01. 16. Forrás: TheGuardian.com [2017. 06. 01.]
- BLANCHARD, Jack: Terror plot foiled 'in its final few hours' after spooks hack attackers' phones and emails, [online], 2016. 08. 19. Forrás: Mirror.co.uk [2017. 06. 01.]
- BOOTH, Robert – DODD, Vikram – SIDDIQUE, Haroon – PIDD, Helen – PERRAUDIN, Frances: Large part of Manchester attack network detained, police say, [online], 2017. 05. 26. Forrás: TheGuardian.com [2017. 05. 27.]
- Claims GCHQ spy agency wiretapped Donald Trump will not be repeated, Theresa May's spokesman says, [online], 2017. 03. 18. Forrás: ABCnews.net.au [2017. 06. 01.]
- COBAIN, Ian – TAYLOR, Matthew: Far-right terrorist Thomas Mair jailed for life for Jo Cox murder, [online], 2016. 10. 23. Forrás: TheGuardian.com [2017. 05. 31.]
- CONTEST – The United Kingdom's Strategy for Countering Terrorism, [online], 2011. 07. Forrás: Gov.uk [2017. 06. 01.]
- Crime in England and Wales: Year ending Dec 2016, [online]. Forrás: Office for National Statistics [2017. 04. 27.]
- Counter-Terrorism and Security Act 2015, [online], 2015. Forrás: Legislation.gov.uk [2017. 06. 01.]
- COX, James: Canada and the Five Eyes Intelligence Community, [online], 2012. 12. Forrás: Canadian Defence & Foreign Affairs Institute [2017. 06. 01.]
- DODD, Vikram: Pavlo Lapshyn jailed for 40 years for murder and mosque bombs, [online], 2013. 10. 25. Forrás: TheGuardian.com [2017. 05. 31.]
- DODD Vikram, – ASTHANA, Anushka: MI5 opens inquiries into missed warnings over Manchester terror threat, [online], 2017. 05. 28. Forrás: TheGuardian.com [2017. 05. 29.]
- 'Enough is enough', U.K. PM says after latest London attacks, [online], 2017. 06. 04. Forrás: CBCnews.ca [2017. 06. 02.]
- EDWARDS, Jim: A former MI5 agent tells us why it's so easy for terror suspects like Khalid Masood to move around without being arrested, [online], 2017. 03. 23. Forrás: Businessinsider.com [2017. 06. 02.]
- European Union Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT) 2017, [online], 2017. Forrás: Europol [2017. 05. 20.]
- FORSTER, Katie – KENTISH, Ben: Finsbury Park mosque attack: Suspect Darren Osborne, 47, previously unknown to security services, [online], 2017. 06. 19. Forrás: Independent.co.uk [2017. 07. 07.]
- GALLAGHER, Paul: British intelligence service spying on MPs in defiance of laws prohibiting it, [online], 2015. 07. 23. Forrás: Independent.co.uk [2017. 06. 01.]
- GREENWOOD, Chris – GREENHILL, Sam – DURY, Ian: MI5 reveals there are 23,000 terror suspects as Met Police boss says a 'large part' of Manchester bomber's network have been rounded up so Britons should 'go out and enjoy yourselves', [online], 2017. 05. 27. Forrás: Dailymail.co.uk [2017. 05. 28.]
- HARDY, Jack – SMITH, Hayden: Security services 'have investigated 23,000 people over terror fears', [online], 2017. 05. 26. Forrás: Independent.co.uk [2017. 05. 31.]
- Home Office Statistical Bulletin – Operation of police powers under the Terrorism Act 2000 and subsequent legislation: Arrests, outcomes, and stop and search, Great Britain, financial year ending 31 March 2017: data tables, [online], 2017. 06. Forrás: Gov.uk [2017. 07. 07.]

- I'm a serving firearms officer and the Government is wrong to claim police cuts have nothing to do with recent attacks, [online], 2017. 06. 04. Forrás: Independent.co.uk [2017. 06. 04.]
- International terrorism, [online]. Forrás: MI5.gov.uk [2017. 05. 23.]
- IRELAND, Nicole: London attacks: Terrorism experts dispute Theresa May's internet blaming, [online], 2017. 06. 05. Forrás: CBCnews.ca [2017. 06. 06.]
- KENTISH, Ben: FBI 'warned MI5 in January that Salman Abedi was planning terror attack in UK', [online], 2017. 05. 28. Forrás: Independent.co.uk [2017. 06. 01.]
- KIRK, Ashley: How many people are killed by terrorist attacks in the UK?, [online], 2017. 10. 17. Forrás: Telegraph.co.uk [2017. 10. 20.]
- London attack: UK was warned about third attacker, [online], Forrás: BBC.com [2017. 06. 17.]
- MACASKILL, Ewen: The UK is at high risk of a terror attack – but how has it avoided one so far?, [online], 2016. 12. 22. Forrás: Guardian.com [2017. 05. 31.]
- MACASKILL, Ewen – MASON, Rowena – DODD, Vikram: MI5 to scrutinise counter-terrorism operations after May calls for review, [online], 2017. 06. 06. Forrás: TheGuardian.com [2017. 06. 10.]
- MASON, Rowena – WALKER, Peter: Under-fire Theresa May hits back over police cut, [online], 2017. 06. 05. Forrás: TheGuardian.com [2017. 06. 05.]
- MI5 in Northern Ireland, [online]. Forrás: MI5.gov.uk [2017. 05. 23.]
- Northern Ireland Terrorism Legislation: Annual Statistics, [online]. Forrás: Gov.uk [2017. 07. 07.]
- O'NEILL, Sean – HAMILTON, Fiona – KARIM, Fariha – SWERLING, Gabriella: Huge scale of terror threat revealed: UK home to 23,000 jihadists, [online], 2017. 05. 27. Forrás: Thetimes.co.uk [2017. 05. 30.]
- Police Recorded Security Situation Statistics. Annual Report covering the period 1st April 2016–31st March 2017, [online], 2017. 05. 17. Forrás: PSNI.police.uk [2017. 07. 07.]
- Police Workforce, England and Wales, [online], 2016. 09. 30. Forrás: Gov.uk [2017. 06. 10.]
- Prevent Strategy, [online], 2011. Forrás: Gov.uk [2017. 06. 01.]
- ROSE, David: Britain's top secret kill list: How British police backed by GCHQ fed names of drug lords to a US assassination unit, which – under cover of the war on terror – wiped out an innocent family with a missile strike, [online], 2016. 04. 09. Forrás: Dailymail.co.uk [2017. 06. 01.]
- Security Service Act 1989, [online]. Forrás: Legislation.gov.uk [2017. 05. 23.]
- SEHMER, Alexander: United Kingdom: Intelligence Agencies Face Surveillance Challenges, [online], 2017. 06. 16. Forrás: Jamestown.org [2017. 07. 07.]
- SMITH, Hayden: British police foil at least 10 UK terror attacks in two years as officials warn Isis is 'not the whole story', [online], 2016. 10. 28. Forrás: Independent.co.uk [2017. 05. 28.]
- Terrorism most immediate threat to UK, says MI6, [online], 2016. 12. 08. Forrás: BBC.com [2017. 07. 07.]
- Terrorism Prevention and Investigation Measures Act 2011, [online]. Forrás: Legislation.gov.uk [2017. 06. 01.]
- Theresa May on counter-terrorism priorities, [online], 2010. 11. 03. Forrás: Gov.uk [2017. 06. 05.]
- TRAVIS, Alan: Simple numbers tell story of police cuts under Theresa May, [online], 2017. 06. 05. Forrás: TheGuardian.com [2017. 06. 05.]
- VERKAIK, Robert: There's a reason why so many terrorists like Salman Abedi have had dealings with British intelligence before, [online], 2017. 05. 25. Forrás: Independent.co.uk [2017. 05. 27.]
- WAUGH, Paul: Theresa May's 'Endless Cuts' Slammed By Ex-Counter Terror Chief Jim Gamble After London Bridge Attack, [online], 2017. 06. 05. Forrás: Huffingtonpost.co.uk [2017. 06. 05.]
- WEAVER, Matthew: Met police chief says cuts will lead to fewer officers in London, [online], 2017. 02. 03. Forrás: TheGuardian.com [2017. 06. 05.]
- What we do?, [online]. Az MI5 hivatalos honlapja. Forrás: MI5.gov.uk [2017. 05. 23.]
- What we do?, [online]. Forrás: A Kormányzati Kommunikációs Központ (GCHQ) hivatalos honlapja [2017. 06. 01.]
- WHEATSTONE, Richard: MI5 chief says intelligence service has disrupted 12 terror attacks in UK since June 2013, [online], 2016. 10. 31. Forrás: Mirror.co.uk [2017. 05. 31.]